

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д. ик. н. Виржиния Желязкова*

Институт за икономически изследвания при Българската академия на науките

Научна специалност: Финанси, парично обращение, кредит и застраховка

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“ в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: Ейона Астрит Дучи

Тема на дисертационния труд: „Стратегическо управленско счетоводство – еволюция, техники и приложение в големите предприятия в Албания“ (на английски език в оригинал)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 506/26.02.2024 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът Ейона Дучи се е обучавала по докторска програма към катедра „Счетоводство и анализ“ на УНСС по докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“* съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 487/21.02.2020 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма през периода 2020 – 2024 година.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от общо 198 страници основен текст и 15 страници приложения. В него дисертант Дучи разглежда един сравнително нов за теорията и практиката феномен – т. нар. стратегическо

управленско счетоводство (СУС) в концептуален план и след това в конкретното му приложение за практиката на големите предприятия в Албания. От тази гледна точка темата е актуална и предизвикателна, особено в контекста на динамичните процеси в глобалната икономика, характеризиращи се с политики към устойчиво развитие, стремителна дигитализация и развитие на различни видове технологии, които поставят изцяло нови, несрещани досега предизвикателства пред ръководствата на големите компании. В помощ на работата им свързана с управлението на бизнес процесите идва СУС, което дава възможност за инкорпориране на разнообразна информация под формата на отчетност.

Дисертационният труд е структуриран логично в рамките на увод, три глави и заключение. Тезата, целта, задачите, обекта и предмета, както и методологическия подход са изложени ясно и са коректно зададени.

Първата и втората глава имат по-скоро теоретичен характер и в тях авторът разяснява същността на СУС (включително в критичен план на базата на преглед на научната литература по въпроса) и неговите основни елементи. Третата глава има изявен приложен характер. В нея са представени резултатите от наблюденията на докторант Дучи върху практиката на СУС в големи предприятия в Албания. Прави впечатление значителният брой на използваните източници – общо 424, което показва много добрата осведоменост на докторанта в областта на нейните изследвания.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд са реализирани редица важни за практиката научно-приложни резултати. Те се материализират след проведеното изследване на счетоводните практики в големи предприятия в Албания, както и след анализ на даденостите в тях.

Оказва се, че прилагането на СУС зависи от редица особености на предприятието, като структура на предприятието, собственост на предприятието, размер и сектор на предприятието, както и професионална подготвеност на счетоводния персонал.

Очертаването на основните фактори за прилагането на СУС твърде вероятно е приложимо и за предприятията в други държави, а избраният методологически подход е подходящ за целите на изследването и е коректно използван.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторант Дучи е представила самооценка за общо пет приноса, които не е разделила по видове. Счита, че те коректно отразяват постигнатото в дисертационния труд и с изключение на първия, който притежава теоретичен характер – изведената нова дефиниция на СУС въз основа на подробен преглед на литературата по темата - причислявам останалите към областта на приложните приноси.

Тези четири приноса в своята съвкупност осветляват практическото приложение на СУС на примера на големи албански компании, като авторът очертава ползите от използването на СУС изобщо в контекста на необходимостта от интегриране в отчетността на нефинансова информация като тази за екологичните, социални и други аспекти на дейността на компаниите.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Във връзка с настоящата процедура, докторант Дучи е представила справка за общо четири публикации по темата на дисертационния труд: една статия в научно списание, индексирано в Scopus и три доклада в сборници с доклади от конференции. Тези публикации са повече от достатъчни за изпълнението на минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“. Към момента няма информация, която да дава основание автентичността на трудовете (включително на дисертационния труд) на докторант Дучи да бъде поставяна под съмнение.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен съобразно всички изисквания към подобен род научни разработки и в съответствие с добрите академични практики. Той представя коректно в синтезиран вид съдържанието на дисертационния труд, основните резултати и приноси в него.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам сериозни критични бележки, имам следните въпроси към докторант Дучи:

- Смятате ли, че методологията, която прилагате за изследване на СУС в големите предприятия в Албания е универсална, т.е. би могла да се приложи за подобни компании във всяка друга държава?

- Какъв е обхватът на приложение на СУС за малките и средни предприятия в Албания и по принцип?

8. Заключение

Гласувам „ЗА“ присъждането на ОНС „доктор“ на Ейона Астрит Дучи в ПН 3.8 Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“.

12 април 2024 г.

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

OPINION

By: Prof. Virginia Zhelyazkova, Ph.D., DSc

Academic institution: Institute for Economic Research at the Bulgarian Academy of Sciences

Scientific specialty: Finance, money circulation, credit and insurance

Subject: dissertation work for the award of the educational and scientific degree "Philosophiae Doctor (Ph.D.)" in the doctoral program "Accounting, control and analysis of economic activity (accounting and analysis)" at the University for National and World Economy (UNWE), Sofia.

Author of the dissertation: Eiona Astrit Ducci

Dissertation title: "Strategic Management Accounting - Evolution, Techniques and Application in Large Enterprises in Albania" (originally written in English)

Reason for presenting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 506/ 26.02.2024 of the Rector of UNWE.

1. Information about the Ph.D. candidate

Ph.D. candidate Eino Duchi has studied in at the Department of Accounting and Analysis of UNWE in the doctoral program "Accounting, Control, and Analysis of Business Activity (Accounting and Analysis)" according to the Order of the Rector of the UNWE No. 487/21.02.2020. The educational process took place in free form during the period 2020 - 2024.

2. General characteristics of the presented dissertation

The dissertation consists of a total of 198 pages of main text and 15 pages of appendices. In it, the doctoral student Duchi examines a relatively new phenomenon in terms of theory and practice - the so-called strategic management accounting (SMA) in conceptual plan and then in its concrete application to the practice of large enterprises in Albania. From this point of view, the topic is relevant and challenging, especially in the context of dynamic processes in the global economy, characterized by policies towards sustainable development, rapid digitalization, and the development of various types of technologies, which pose completely new, unprecedented challenges to the management of large companies. To help their work related to the management of business processes comes SMA, which makes it possible to incorporate a variety of information in the form of reporting.

The dissertation is structured logically within an introduction, three chapters, and a conclusion. The thesis, the aim, the tasks, the object, and the subject, as well as the methodological approach are clearly stated and are correctly set.

The first and second chapters are rather theoretical in nature, and in them, the author explains the essence of SMA (including in a critical discourse based on a review of the scientific literature on the matter) and its main elements. The third chapter has a pronounced applied character. It presents the results of Ph.D. candidate Duchi's observations on the practice of SMA in large enterprises in Albania. The considerable number of sources used is impressive – 424 in total, which shows the very good awareness of the doctoral student in the field of her research.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

In the dissertation work, several scientific and scientific-applied results have been realized. They are materialized after the study of the accounting practices in large enterprises in Albania, as well as after the analysis of the data in them.

It turns out that the implementation of the SMA depends on several features of the enterprise, such as the structure of the enterprise, the ownership of the enterprise, the size and sector of the enterprise, as well as the professional preparedness of the accounting staff.

The delineation of the main factors for the implementation of the SAM is very likely applicable to enterprises in other countries, and the chosen methodological approach is suitable for the study and has been correctly used.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

Doctoral student Ducci submitted a self-assessment for a total of five contributions, which she did not separate by type. I believe that they correctly reflect what has been achieved in the dissertation, and except the first one, which has a theoretical character - the derived new definition of SMA based on a detailed review of the literature on the subject - I consider the rest to be in the field of applied contributions.

These four contributions in their totality shed light on the practical application of SMA in the example of large Albanian companies, and the author outlines the benefits of using SMA in general in the context of the need to integrate non-financial information such as environmental, social, and other aspects of the company's activities into the reporting.

5. Evaluation of the publications related to the dissertation

In connection with the current procedure, Ph.D. student Ducci has submitted a reference for a total of four publications on the topic of her dissertation: one article in a scientific journal indexed in Scopus and three papers in conference proceedings. These publications are more than sufficient to fulfill the minimum national requirements for the award of the educational and scientific degree Ph.D.. At the moment, no information would give grounds to doubt the authenticity of the works (including the dissertation) of doctoral student Duchi.

6. Evaluation of the abstract of the dissertation

The abstract has been prepared by all the requirements for a similar type of scientific work and by good academic practices. It correctly presents in a synthesized form the content of the dissertation, the main results, and contributions therein.

7. Criticisms, recommendations and questions

I have no serious criticisms. I have the following questions for Ph.D. student Ducci:

- Do you think that the methodology you apply for the study of SMA in large enterprises in Albania is universal, i.e. could it apply to similar companies in any other country?
- What is the scope of application of SMA for small and medium-sized enterprises in Albania and in general?

8. Conclusion

I vote "FOR" the awarding of the Ph.D. degree to Eiona Astrit Ducci in professional field 3.8 Economics, doctoral program "Accounting, control, and analysis of economic activity (accounting and analysis)".

April 12, 2024

Signature: